

MEE Twente

Ondersteuning bij leven met een beperking

Postbus 139 | 7550 AC Hengelo (Ov)

Deldenerstraat 26 | 7551 AG Hengelo (Ov)

T 074 255 93 00 | F 074 255 93 01

info@meetwente.nl

www.meetwente.nl

Wonen en NAH+

Inventarisatie van de behoefte aan wonen van de
doelgroep NAH+

Datum	27 april 2011
Referentie	AB
Auteur	Ank Braspenning/ Liesbeth Rogge
Versie	1
Telefoon	074- 2559300
Pagina	1/15

Inhoud

Samenvatting	p. 3
Inleiding	p. 4
Doel, probleemstelling en afbakening	p. 5
Werkwijze	p. 6
Achtergrondinformatie over de doelgroep	p. 7
Uitkomsten van het onderzoek	p. 9
Conclusie	p. 10
Aanbevelingen	p. 11
Bijlage 1 Brief verzoek tot medewerking onderzoek	p. 12
Bijlage 2 Vragenlijst en invulformulier	p. 14

Samenvatting

Het onderzoek Wonen en NAH+ is uitgevoerd in opdracht van de Stichting Zorgketens NAH (Niet Aangeboren Hersenletsel) Overijssel en financieel mogelijk gemaakt door een subsidie vanuit de Provincie Overijssel.

NAH + houdt in dat er naast het niet aangeboren hersenletsel sprake is van somato-psiatrie. De mensen die binnen de doelgroep NAH+ vallen wonen momenteel verspreid over verschillende zorgorganisaties in de regio. In veel gevallen sluit de huidige woonplek niet (volledig) aan bij de complexe en diverse (zorg)vraag van de doelgroep en is het vinden van een geschikte woonplek problematisch.

De Stichting Zorgketen NAH Overijssel wil deze doelgroep graag in kaart brengen om vervolgens te kijken of er een passend woonzorgaanbod gecreëerd kan worden in de regio, waarbij aandacht is voor specifieke zorg, welzijn en verschillende woonvarianten

Eind 2010/ begin 2011 is een inventarisatie gehouden onder professionals werkzaam bij de organisaties die deel uitmaken van de keten Niet Aangeboren Hersenletsel, maar ook andere organisaties die woonvoorzieningen bieden en mogelijk cliënten hebben behorende tot de doelgroep NAH+. 25 organisaties zijn benaderd, waarvan 8 de cliënten in beeld hebben en de vragenlijst hebben ingevuld; 8 respondenten weten niet of ze cliënten hebben die tot de doelgroep behoren of zeggen geen cliënten uit de doelgroep te hebben.

De probleemstelling voor het onderzoek luidt:

Hoe ziet de woonvraag van de doelgroep NAH+ in het werkgebied van Mediant eruit?

Het doel van het onderzoek is:

Inzicht krijgen in de woonvraag van de doelgroep NAH+ om de minimale omvang van een te realiseren woonvoorziening te bepalen.

In het totaal hebben de responderende instellingen in het totaal 31 mensen uit de doelgroep in beeld. Een klein aantal, namelijk 6 personen, van deze mensen heeft op korte termijn volgens de professionals behoefte aan een andere woonplek, bij driekwart is geen sprake van de noodzaak of wens tot een andere woonplek. De professionals geven echter aan veelal de huidige woonvoorziening als eindstation te zien voor deze cliënten, er is ook geen andere woonvoorziening voor handen.

Behoorlijk wat organisaties hebben de doelgroep niet in beeld. Wel blijkt bij veel woonlocaties voor mensen met een beperking dat aanbod van wonen weer vraag kan creëren. Als er meer geschiktere woonvormen zijn, doet dat wellicht de vraag toenemen. Dit in combinatie met een beter beeld van de doelgroep die woonachtig is in de eigen instelling zou er dus voor kunnen zorgen dat de woonvraag van mensen met NAH + toeneemt. Tot slot geldt dat er wellicht een ander beeld ontstaat omtrent de woonbehoefte, als niet de professionals, maar de mensen zelf de vragen beantwoord hadden.

Inleiding

Stichting Zorgketens NAH Overijssel is een samenwerkingsverband van organisaties binnen het werkveld van de NAH zorg in Twente. NAH staat voor Niet Aangeboren Hersenletsel. Hierbij gaat het om mensen die op uiteenlopende wijzen een vorm van hersenletsel hebben opgelopen waardoor een zorgvraag is ontstaan. Vanuit het samenwerkingsverband is de Projectgroep Keten NAH+ ontstaan. De projectgroep richt zich op een specifieke doelgroep, te weten NAH+. Naast het niet aangeboren hersenletsel is er in dat geval sprake van somato-psychiatrie bij de doelgroep, dit verklaart de plus.

Vanuit de ketengedachte zijn de verschillende organisaties sinds enkele jaren bezig om een aansluitend netwerk van organisaties te vormen waardoor de klant optimale zorg op de meest efficiënte manier kan ontvangen. Een van de aspecten waar aandacht aan gegeven wordt is het onderdeel wonen. Wonen waarbij de component welzijn toegevoegd wordt en het wonen niet van tijdelijke aard is. Een dergelijke woonvorm is momenteel niet beschikbaar in de regio voor deze specifieke doelgroep.

Een eerste stap richting het creëren van een woonaanbod is een inventarisatie van de woonvraag onder de doelgroep in een deel van Twente. Dit rapport is een verslag van de inventarisatie die gedaan is eind 2010 en begin 2011.

OVER WONEN

Wonen is een wonderlijk werkwoord.
Wanneer woont men? Als men slaapt,
een sleutel omdraait, eet of baadt?

Wonen, dat is niet zozeer iets doen,
maar op een plek zijn waar men
liefheeft,
goedemorgen zegt, zijn hoed neerlegt.

Wonen doet men altijd ergens,
stad of land, op stand of in de bocht
van een rivier.

Of hier.

Ingmar Heytze

Doel en probleemstelling van het onderzoek

Voor de doelgroep NAH+ zijn er momenteel nog weinig kwantitatieve gegevens beschikbaar. Deze gegevens zijn van belang om een proces op te gang te brengen waarin gekeken wordt naar de mogelijkheid om een woonaanbod te creëren.

De probleemstelling voor het onderzoek luidt:

Hoe ziet de woonvraag van de doelgroep NAH+ in het werkgebied van Mediant eruit?

Het doel van het onderzoek is:

inzicht krijgen in de woonvraag van de doelgroep NAH+ om de minimale omvang van een te realiseren woonvoorziening te bepalen.

De woonvraag zal zover mogelijk gedifferentieerd worden naar termijn en soort. Hierbij wordt gekeken naar de huidige woonvraag en de mogelijkheid om een beeld te schetsen van de trend voor de toekomst. Belangrijk is te vermelden dat het geen onderzoek onder cliënten betreft, maar onder professionals die te maken hebben met de doelgroep en een inschatting kunnen maken van de woonvraag van de cliënten.

In dit onderzoek gaat het erom inzicht verkrijgen in de woonvraag van de doelgroep NAH+, dat nu al bekend is bij instanties in het werkgebied van Mediant. Het eindresultaat is een rapport met daarin de bevindingen van het onderzoek. Het onderzoek wordt uitgevoerd binnen de termijn van een half jaar. Er is een start gemaakt in oktober 2010 en het project heeft een doorloop tot maart/april 2011.

Afbakening

De Stichting Zorgketens NAH Overijssel heeft tot doel het bewerkstelligen van een betere coördinatie, samenwerking en afstemming van activiteiten, regionaal en subregionaal, tussen betrokken voorzieningen en hulpverleners, die een rol vervullen in de behandeling van én zorg voor mensen met een NAH.

De ketenpartners in de Stichting Zorgketens NAH Overijssel zijn de volgende organisaties: Mediant, De Twentse Zorgcentra, MEE Twente, Interakt Contour, Het Roessingh en Livio.

Het onderzoeksgebied is regionaal afgebakend doordat de ketenpartners hebben gekozen voor het werkgebied van Mediant. Het werkgebied van Mediant is Twente, met uitzondering van gemeenten Almelo, Twenterand, Wierden, Tubbergen.

Daarnaast richt het onderzoek zich op professionals en niet op cliënten binnen het werkgebied. Dit betekent dat de resultaten van het onderzoek afhankelijk zijn van de medewerking van deze professionals.

De doelgroep van het onderzoek zijn cliënten met NAH en daarnaast somato-psiatrie. Hierbij gaat het om mensen met neuro- psychiatrische problemen, psychiatrische problematiek plus somatische comorbiditeit en somatisch plus psychische problematiek.

Werkwijze

Zoals eerder vermeld is er binnen het onderzoek gekozen voor een vorm waarbij gebruik wordt gemaakt van gegevens van cliënten die al in beeld zijn bij verschillende zorgorganisaties.

Het onderzoek kent de volgende fasen:

- Voorbereidingsfase
- Organisaties benaderen
- Gegevens verzamelen
- Analyse
- Rapport
- Afronding

Door de diversiteit en complexiteit van de doelgroep NAH+ heeft deze groep te maken met zorgverleners vanuit verschillende disciplines.

In het onderzoek is onderscheid gemaakt tussen drie categorieën partijen:

- Ketenpartners
- Organisaties niet vallend binnen de keten NAH, die woonvoorzieningen bieden
- Verwijzers

Er is voor gekozen om bekend te geven aan het onderzoek in de nieuwsbrieven van verschillende organisaties en aandacht tijdens de werkconferentie over NAH en Wonen in november 2010

In totaal zijn 44 personen of afdelingen benaderd van 25 organisaties. Alle partijen hebben een brief ontvangen met daarin een korte situatieschets en de vraag om mee te werken aan het invullen van een vragenlijst en een inventarisatielijst. (Zie bijlage.)

Er was een reactietijd van 6 weken, vervolgens zijn er meerdere herinneringen verstuurd via E-mail en is telefonisch contact gezocht.

Respons

Respons van de 25 organisaties	
8	hebben de cliënten in beeld en hebben de gegevens aangeleverd.
4	Waarschijnlijk wel cliënten maar ze zijn niet (voldoende) in beeld
4	Geen cliënten
3	Geen gegevens na meerdere verzoeken
6	Helemaal geen reactie

Achtergrondinformatie over de doelgroep

De doelgroep woont verspreid bij verschillende zorgorganisaties. De mensen hebben behoefte aan een integraal aanbod en blijken vanwege de complexe zorgvraag nu vaak niet op de meest geschikte plek te zitten. Ook is het een doelgroep die dusdanig gedrag vertoont dat het wonen in een groep lastig is, omdat ze een “storende” factor kunnen zijn voor de groepsdynamiek. Een andere woonplek is momenteel niet voor handen in Twente/ Overijssel.

De doelgroep NAH+ is op te delen in twee groepen. De mensen die dusdanige problematiek hebben dat ze een BOPZ (Wet **B**ijzondere **O**pnemingen in **P**sychiatrische **Z**iekenhuizen) status hebben en de groep zonder deze status. De woon- en zorgvraag van deze groepen is verschillend, maar heeft ook overeenkomsten. In beide gevallen is er behoefte aan structuur, een stabiele omgeving en een zinvolle dagbesteding. Bij de groep mensen die vrij zelfstandig kunnen wonen, speelt het aspect Welzijn een grotere rol en zal hier aandacht voor moeten komen. Uiteraard spelen tevens individuele behoeften een rol van betekenis en vraagt de diversiteit binnen de doelgroep om een persoonlijk en afgemeten aanbod.

Tot slot gaat het bij de doelgroep om langdurig wonen waarbij er eventueel ook sprake kan zijn van een wooncarriere; een stap omhoog op de ladder.

Casus K

K is een vrouw van midden dertig waarbij sprake is van een licht verstandelijke beperking (IQ 67) en vanaf jeugd jaren van Niet Aangeboren Hersenletsel ten gevolge van een ongeval. Door dit ongeval heeft ze een motorische beperking van de linkerkant van haar lichaam. Een jaar geleden is ze gevallen en heeft haar heup gebroken. Sindsdien zit ze in een rolstoel.

K laat gedragsproblemen zien wat het begeleiden van haar moeilijk maakt. Ze is impulsief (diagnose ADHD gesteld), oppositioneel, zeer sterke drang tot zelfbepaling en gebruik van softdrugs.

K heeft al vanaf haar vroegste ontwikkeling achterstanden in haar cognitieve ontwikkeling, oorzaak is niet meer te achterhalen.

De opvoedingssituatie wordt als zeer belast omschreven. Alcoholmisbruik en verslaving aan verdovende middelen zorgden voor onvoorspelbaarheid, onzekerheid en angst.

K functioneert op een ontwikkelingsniveau van een 8-12 jarig kind. Sociaal emotioneel functioneert ze op het niveau van een 3-4 jarige. Er is dus sprake van een fors disharmonisch ontwikkelingsprofiel.

Aan de ene kant wil ze zelf invloed op haar leven kunnen uitoefenen, aan de andere kant schreeuwt ze om een situatie die past bij het ontwikkelingsniveau van een 3-4 jarige: nabijheid, voorspelbaarheid, geborgenheid, ritme, en warmte.

Aansluitend bij het ontwikkelingsprofiel is dat het interne geweten zich nog amper heeft ontwikkeld. Het implementeren van waarden en normen in concreet gedrag verloopt niet automatisch.

Verder nog een aantal kernpunten:

- makkelijk beïnvloedbaar
- overziet moeilijk consequenties van de keuzes die ze maakt
- magere zelfzorg/ hygiëne
- vluchtgedrag voor situaties die ze zelf niet aankan

Momenteel woont K sinds 4 jaar gesloten bij zorgorganisatie X. Daarvoor heeft ze bij 4 verschillende zorgorganisaties gewoond.

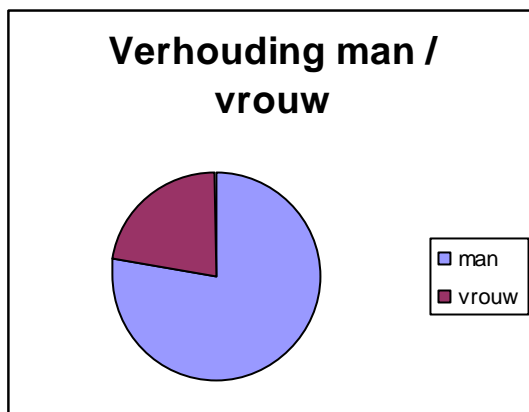
Uitkomsten van het onderzoek

Als het gaat om de inventarisatie van de woonwens onder de doelgroep NAH+, kwamen de volgende zaken naar voren:

- De problematiek rondom wonen en de doelgroep wordt door de helft van de organisaties herkend.
- Veel organisaties zien hun huidige woonvorm als eindstation voor hun cliënten.
- Vanuit de sector verstandelijk gehandicaptenzorg kwam veelal de reactie dat de cliënten met NAH onvoldoende in beeld zijn. Dit heeft te maken met zaken als registratie maar ook met diagnostiek.
- Cliënten hebben een voorkeur voor wonen in de “eigen” omgeving
- Twee organisaties die aangeven nu geen cliënten te hebben, geven aan dat wel 1 tot 5 cliënten per jaar gebruik maken van hun diensten die binnen het plaatje passen.

Hieronder zijn schematisch de uitkomsten van het onderzoek weergegeven. Bij de 8 organisaties die de vragenlijst hebben ingevuld, zijn in het totaal 31 cliënten woonachtig uit de doelgroep van dit onderzoek.

Cliënten

Ruim driekwart voor de cliëntenpopulatie is man. De gemiddelde leeftijd van de cliënten, zoals aangegeven door de organisaties die de vragenlijst hebben ingevuld: 46 jaar. Hieronder zijn 5 personen tussen 18 ten30 jaar en 4 personen van 60 jaar of ouder.

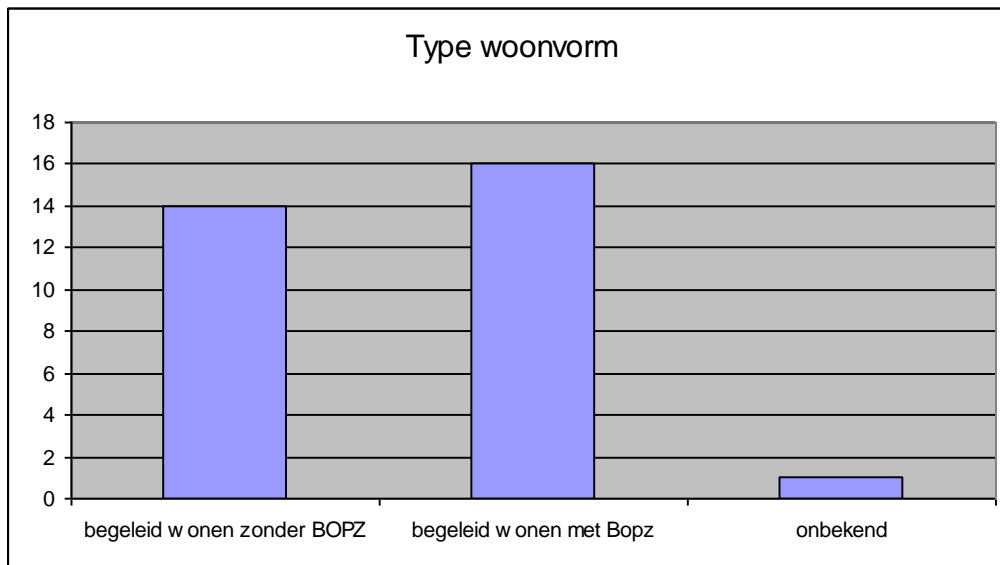
Beperkingen

De beperkingen kunnen heel divers zijn:

Van epilepsie tot verstandelijke beperking, van psychiatrie tot multiprobleem.

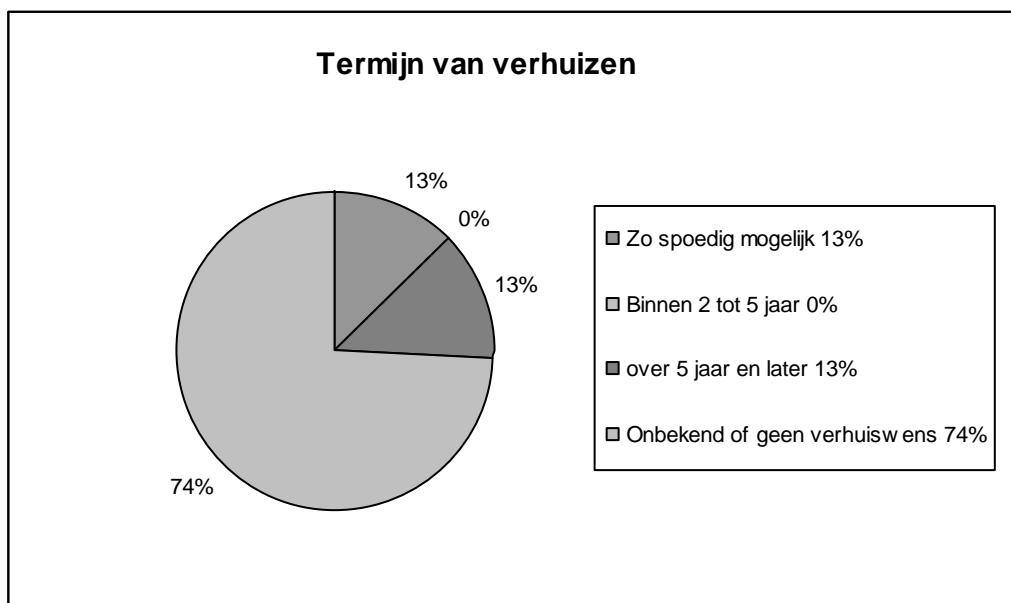
Type woonvorm

In de volgende staafdiagram is te zien in wat voor woonvorm de cliënten verblijven.

Gekeken of de cliënten een verhuiscens hebben. Kanttekening hierbij is dat de gegevens ingevuld zijn door professionals, niet door de mensen zelf. Dit kan betekenen dat in het bijzonder binnen de groep zonder BOPZ de uitkomsten anders zouden zijn geweest indien de mensen zelf bevroegd waren.

In onderstaand cirkeldiagram is de verhuisbehoefte in beeld gebracht.

Bij 74 % van de cliënten is geen verhuiscens of is deze onbekend.

Bij 13 %, dat betreft 6 personen, is er op korte termijn behoefte aan een andere woonplek.

Binnen deze groep zijn er mensen die met BOPZ kunnen wonen en mensen die zonder BOPZ kunnen wonen. Bij nog eens 13 % gaat dat op z'n vroegst pas over 5 jaar spelen.

Conclusies

Van de 25 aangeschreven organisaties hebben er 8 een ingevulde vragenlijst retour gestuurd. 9 hebben niet gereageerd, 4 hebben wel gereageerd, maar hebben de doelgroep niet in beeld en 4 hebben gereageerd dat ze geen cliënten behorende tot de doelgroep hebben.

De cliëntenpopulatie NAH+ bestaat onder de instellingen die de vragenlijst hebben ingevuld, voor driekwart uit mannen. Een klein deel van de cliënten (13%) heeft op korte termijn behoefte aan een nieuwe woonplek. Die 6 personen is een momentopname. Bij het merendeel van de cliënten is de woonvraag en behoefte naar een meer geschikte woonvorm niet in beeld. Dit kan komen doordat er simpelweg geen geschiktere woonvorm voorhanden is en veel organisaties er

van uit gaan dat de huidige woonvorm van cliënten het eindstation is. Dit maakt dat wel van een groeimodel uitgegaan kan worden. Indien er een woonaanbod gecreëerd wordt, kunnen zorgorganisaties geprikkeld worden om hun eigen voorziening niet langer als eindstation te zien. Ook blijkt bij veel woonlocaties voor mensen met een beperking dat aanbod van wonen weer vraag kan creëren. Als er meer geschiktere woonvormen zijn, doet dat wellicht de vraag toenemen. De woonvorm komt op het netvlies bij zowel professionele organisaties als particulieren.

Tot slot is ook van invloed op de toestroom van cliënten de veronderstelling dat de woonvoorziening waarschijnlijk een regionale/ provinciale functie zal krijgen.

Aanbevelingen

Op basis van de respons en de uitkomsten van het onderzoek, doen we de volgende aanbevelingen:

- Het op individuele basis bekijken van de verschillende cliënten die tot de doelgroep NAH+ gerekend worden. Aangeraden wordt om ook de cliënten en/of familie zelf erbij te betrekken.
- Samenwerking zoeken met bijvoorbeeld gehandicaptenzorg op het gebied van diagnostiek om zo de doelgroep binnen de eigen organisatie beter in beeld te krijgen.
- Onderzoek eventueel uitbreiden naar grotere regio, bijvoorbeeld de regio van GGNet of Dimence.

Brief; verzoek tot medewerking onderzoek.

Geachte heer, mevrouw,

Wellicht bent u al bekend met de Keten NAH+, een samenwerkingsverband van organisaties binnen het werkveld van NAH zorg in Twente. Binnen deze keten werken verschillende partijen (Mediant, InteraktContour, MEE Twente, Het Roessingh, Livio en De Twentse Zorgcentra) samen aan een aansluitend netwerk om klanten met NAH+ de beste zorg op de meest efficiënte manier te kunnen bieden. Bij de doelgroep NAH+ gaat het om mensen met een niet aangeboren hersenletsel waarbij tevens sprake is van psychiatrische problematiek en vaak ook somatische comorbiditeit.

Wonen NAH+

Eén van de aspecten waar binnen de keten aandacht aan geschonken wordt, is het onderdeel Wonen. De mensen die binnen de doelgroep NAH+ vallen wonen momenteel verspreid over verschillende zorgorganisaties in de regio. In veel gevallen sluit de huidige woonplek niet (volledig) aan bij de complexe en diverse (zorg)vraag van de doelgroep en is het vinden van een geschikte woonplek problematisch.

De Keten NAH+ wil deze doelgroep graag in kaart brengen om te kijken of er een passend woonzorgaanbod gecreëerd kan worden in de regio, waarbij aandacht is voor specifieke zorg, welzijn en verschillende woonvarianten. Hierbij vragen we uw medewerking.

Indien personen uit de besproken doelgroep momenteel woonachtig zijn binnen de voorzieningen van uw organisatie of anderszinds ondersteund worden en zij naar uw mening in aanmerking komen voor een woonvorm specifiek gericht op de doelgroep NAH+, willen wij u vragen of u deze personen in kaart wilt brengen (zonder persoonsgegevens). Graag ontvangen we van u een overzicht waarbij u per persoon een onderscheid kunt maken naar voorkeur in drie woonvarianten.

1. Gestructureerd wonen met BOPZ (besloten of gesloten setting)
2. Begeleid wonen zonder BOPZ (woonbegeleiding)
3. Traininghuis gericht op zelfstandigheidstraining (bv omgaan met geld), dagstructurering en activiteiten buitenshuis

Van belang zijn de volgende gegevens; geboortejaar, geslacht, beperking(en), manier van wonen en de termijn waarbinnen iemand wil/kan verhuizen. Verdere persoonsgegevens zijn voor ons niet van belang en in verband met de privacy van klanten willen wij deze ook niet ontvangen. Daarnaast willen we u enkele aanvullende vragen stellen.

In de bijlage vindt u een invulformulier. U kunt deze gebruiken maar u kunt ook via ank.braspenning@meetwente.nl een digitaal formulier aanvragen.

Het formulier mag retour naar:

MEE Twente

Tav Woononderzoek NAH+

Postbus 139

7550 AC Hengelo

Digitaal kan het retour aan bovenstaand e-mailadres.

Meer informatie

Mevrouw Ank Braspenning en mevrouw Maria Appelman, beiden werkzaam bij MEE Twente, voeren het onderzoek namens de keten NAH+ uit. Voor verdere informatie of vragen kunt u bij hen terecht. Via telefoon 074-2559300 of via e-mail ank.braspenning@meetwente.nl

Wij danken u voor uw medewerking en ontvangen de gegevens graag uiterlijk 17 december 2010 retour.

Met vriendelijke groet,

Namens de keten NAH+
Marcel Hooch Antink

Bijlage 2 Vragenlijst en invulformulier

Enkele vragen betreffende de doelgroep NAH+ en Wonen
(u kunt het juiste antwoord omcirkelen)

1. Is de in de brief beschreven problematiek voor u herkenbaar?
  - ja
  - nee

2. Kunt u kort weergeven tegen welke situaties u en uw organisatie aanlopen omtrent wonen en de doelgroep NAH+

-----

3. Heeft u momenteel klanten die binnen de doelgroep vallen?
  - ja, ga door naar vraag 4
  - nee, ga door naar vraag 5
  - weet niet

4. Indien u deze klanten heeft, zouden zij volgens u kunnen verhuizen naar een specifieke woonvorm voor NAH+?
  - ja, vult u alstublieft het invulformulier in of vraag een digitaal formulier aan via ank.braspenning@meetwente.nl
  - nee
  - weet niet

5. Indien u momenteel geen klanten heeft binnen de doelgroep NAH+. Wilt u dan een inschatting maken van het aantal klanten binnen de doelgroep NAH+ die in de afgelopen jaren van uw diensten gebruik heeft gemaakt?
  - geen
  - 1 tot 5 per jaar
  - 6 tot 10 per jaar
  - 11 tot 20 per jaar
  - meer dan 20

Overige opmerkingen/vragen kunt u hier kwijt.

We danken u hartelijk voor uw medewerking.

Invulformulier NAH +

Geboorte jaar	Geslacht M/V	Beperking van welke beperking is sprake naast het NAH?	Type woonvorm	Termijn
			<ol style="list-style-type: none"> 1. Gestructureerd wonen met BOPZ (besloten of gesloten setting) 2. Begeleid wonen zonder BOPZ (woonbegeleiding) 3. Traininghuis gericht op zelfstandigheidstraining (bv. Omgaan met geld) dagstructurering en activiteiten buitenshuis	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zo spoedig mogelijk 2. Binnen 2 tot 5 jaar 3. Over 5 jaar of later